

ταετηρίδα, πλὴν ἐκείνων ὧν ὁ ρυθμὸς τῶν γραμμάτων καὶ ἡ ἐν γένει τεχνотροπία ἐπιτρέπει νὰ κατατάσσωμεν αὐτὰ εἰς τὴν δεκάτην τρίτην.

Κατὰ ταῦτα τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ δικαστοῦ τῆς Θράκης Βασιλείου ἀνήκει εἰς τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, εἰς τοῦτο δὲ συμφωνεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας αὐτοῦ ὄψεως εἰκονογραφικὸς τύπος. Σχετικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι καὶ εἰς τὸν Κατάλογον τῶν βυζαντικῶν μολυβδοβούλλων τοῦ Ἐθνικοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν, ὡσάκις ἐχρονολογήσαμεν μολυβδόβουλλα φέροντα ἐμμέτρους ἐπιγραφὰς καὶ ἐτάξαμεν τοῦτα εἰς τὴν ΙΑ' ἢ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα, προκειμένου περὶ τῆς ΙΑ' εἶχομεν ὑπ' ὄψει τὰ τελευταῖα αὐτῆς ἔτη ἡτοὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀλλ' εἶναι εὐνόητον ὅτι ἐλάχιστα ἐξ αὐτῶν δύνανται ν' ἀποδοθῶσι εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐνῶ τὰ πλείστα ἀνήκουσιν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ΙΒ'.

Ὁ Mordtmann (αὐτοῦν σελ. 93) ἐδημοσίευσεν μολυβδόβουλλον φέρον ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τὴν Θεοτόκον δεομένην καὶ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΠΕΡΙΞ + Θ ΚΕ Ρ' Θ' ΤΩΣΩ ΔΣ' καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τῶν

+
N I K H
Φ Ο Ρ Ω Ε
P I C K O Π Ω
T Z O P
8 A I C

+
Νικη
—φόρῳ ἐ-
—πισκόπῳ
Τζορ—
—τύλῃς

Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ὁ Mordtmann χρονολογικῶς ἀποδίδει ἀορίστως εἰς τοὺς χρόνους τῶν Κομνηνῶν, δηλαδὴ τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1081 μέχρι 1185 ἐποχὴν. Ἀλλὰ τὸ ἀνωτέρω μολυβδόβουλλον τοῦ ἐπισκόπου Νικηφόρου ὑπάγεται εἰς κατηγορίαν ἐν ἣ ὁ ἐπίσκοπος Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει τῷ σφ' δούλῳ περὶ τῶν ἐμπροσθίας ὄψεως πρὸς τοῦ εἰκονογραφικοῦ τύπου. Ἡ κατηγορία αὕτη δύναται νὰ χρονολογηθῇ μετὰ σφατικῆς ἀσφαλείας, διότι περιεσώθησαν μολυβδόβουλλα ὧν ἀντιστοιχοῦν τοὺς κτήτορας καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν. Οὕτω ἐκ δύο μολυβδοβούλλων τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Θεοδώρου Γ' καὶ Βασιλείου Β' τῶν μεσῶν ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπάρχει ἡ ἐπικλήσις ἢ Κύριε βοήθει τῷ σφ' δούλῳ περὶ τῶν εἰκονογραφικῶν τύπων τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως (Κ. Μ. Κωνσταντινουπόλεως, Δύο μολυβδόβουλλα πατριαρχῶν Ἀντιοχείας. Ἐπετηρίς Παρνασσοῦ "Ἔτος ΙΒ", 1916 σελ. 19 καὶ ἐξῆς).

Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ μολυβδόβουλλα τῆς κατηγορίας ταύτης ἐξέλκιν ἄλλης παλαιότερας, ἐν ἣ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως εἰκονίζεται σταυρὸς ἀπλοῦς ἢ διπλοῦς (πατριαρχικὸς) μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπικλήσεως ΠΕΡΙΞ. Ἡ κατηγορία αὕτη ὡς ἀποδείκνυται ἐκ μολυβδοβούλλων, ἀτινα περιεσώθησαν ἐξηρητημένα κάτωθεν ἐγγράφων ἀνήκει εἰς τὴν δεκάτην καὶ τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα (Trinchera Syllabus, Graecarum membranarum σελ. 5 καὶ 9 Πιν. I καὶ VIII 1 καὶ 3).

Τὰ παλαιότερα ὑποδείγματα τῆς κατηγορίας ταύτης εἶναι δυνατόν νὰ τοποθετηθῶσι εἰς τὰ τέλη τῆς ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος, τὸ μέγα ὅμως πλῆθος αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν δεκάτην καὶ σχετικῶς ὀλίγα εἰς τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα. Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ὅποτε οἱ εἰκονογραφικοὶ τύποι ἀντικατέστησαν τὸν σταυρόν, ἐξηκολούθησεν ἡ συνήθεια νὰ θέωσι τὴν ἐπικλήσιν: Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει τῷ σφ' δούλῳ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τῶν μολυβδοβούλλων περὶ τῶν εἰκόνων. Βραδύτερον ἡ ἐπικλήσις αὕτη τίθεται ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως, ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς τῆς περιεχούσης τὸ ὄνομα καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ κτήτορος τοῦ μολυβδοβούλλου.

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ ἐπισκόπου Τζορούλης Νικηφόρου εἶναι προγενέστερον τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν, ἀνήκον πιθανώτατα εἰς τὰ μέσα περίπου τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς εἶναι γνωστὸν καὶ ὑπὸ ἄλλους διαφόρους τύπους ὡς Τζορουλόν, ἢ Τζορολλός, ἢ Τζορουλλός ἢ Τζορουλόη καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὡς Τζόρλου (Τυρολόη). Ὑπήγето δ' ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, κεμένη βορείως αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς ἐνούσης τὴν Δύσιν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Περίξ
Τζορ
Φ.Σ.Κ.
Κ.Μ.Κ.
μελ. 1936-7
τ. Γ. 204-5

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΩΝ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ἐν τῷ Παραρτήματι τοῦ II'. τόμου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως (σελ. 85) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Mordtmann μολυβδόβουλλον φέρον ἐπὶ μὲν τῆς ἐμπροσθίας ὕψεως τὸν Ἅγιον Βασίλειον ἱσταμένον ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας τὴν ἐπιγραφὴν:

Σ Φ Ρ Α Γ Ι Σ
Δ Ι Κ Α Σ Τ Η
Ρ Α Σ Ι Α Ε Ι Η
Τ Η Σ Θ Ρ Α
Κ Η Σ

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖ ἓνα στίχον τρίμετρον λαμβικὸν δωδεκασύλλαβον:
Σφραγὶς δικαστοῦ Βασιλείου τῆς Θράκης.

Ὁ Mordtmann παρατηρεῖ ὅτι τὸ ἕξιμετρον τῆς ἐπιγραφῆς ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, δηλαδὴ τὰ μέσα περίπου τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Ἡ τοιαύτη χρονολόγησις τοῦ μολυβδόβουλλου ὑπὸ τοῦ Mordtmann φέρεται εἰς ἡμᾶς ἐσφαλμένη, διότι ἐκ τῶν ἀσφαλοῦς χρονολογίας βυζαντινῶν μολυβδόβουλλων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστων τῶν φερόντων ἑμμέτρους ἐπιγραφάς, ἥτοι ἐκείνων ὅσα περιελάμβανον ἐξηρημένα κάτωθεν ἐγγράφων, ἐξάγεται ὅτι πάντα, πλην ἐνός, ἀνήκουν εἰς τὴν ἀπὸ τῶν χρόνων Ἀλέξιου Α' τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἐκείθεν ἐπιγράφονται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1081. Οὕτως εἶχον τὰς ἀσφαλοῦς χρονολογίας μολυβδόβουλλα τῶν ἐτῶν 1089, 1094, 1096, 1103, 1127, 1145. Μετὰ τὰ ἐπὶ τὰς ἀσφαλοῦς χρονολογίας μολυβδόβουλλα τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος τῶν ἐτῶν 1212, 1209, 1217, 1225, 1238, 1254, 1263 καὶ 1274.

Εἶναι προφανές ὅτι ἡ χρήση τῶν ἑμμέτρων ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν μολυβδόβουλλων ἐμφανιζομένη περὶ τὰ τέλη τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, τὸ πρῶτον ἦτο περιορισμένη, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τῆς δωδεκάτης βαθμιαίως καθίσταται συχνοτέρα καὶ ἀπὸ τῶν μέσων αὐτῆς γενικεύεται, οὕτως ὥστε μετὰ μείζονος ἀσφαλείας νὰ κατατάσσωμεν τὰ φέροντα ἑμμέτρους ἐπιγραφάς μολυβδόβουλλα εἰς τὴν δωδεκάτην ἑκατον-

Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ὑπῆγετο εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας.

Ὁ Mordtmann (αὐτόθι σελ. 85) δημοσιεύει μολυβδόβουλλον φέρον ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὕψεως προτομὴν τῆς Θεοτόκου (Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν) μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς περίξ + ΚΕ ΚΟΗΘΕ Ι Τω Cω Δ.ΥΛ. καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας:

+ Ι ω Α Ν Ν'	+ Ἰωάν(η)
Ρ Σ Π Α Θ' Σ Ε Κ	β(ασικῶ) σπα(θιρίφ) καὶ ἐκ
Π Ρ Ο Σ Ο Π' Τ Η	προσόπ(ον) τοῦ
Δ Ρ Ο Μ Ο Ν Τ'	δρόμου τ(ῆς)
Θ Ρ Α Κ Ι Σ	Θράκης.

Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν εἰς ἣν καὶ τὰ δύο ἄνωτέρω, ἥτοι φέρει τὴν ἐπίκλησιν περίξ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὕψεως εἰκονογραφικοῦ τύπου. Ὁ Mordtmann ἀνάγει τὸ μολυβδόβουλλον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ τέλους τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, ἥτις συμπίπτει πρὸς τὰ μέσα περίπου τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, εἰς ἣν

Ὁ Mordtmann (αὐτόθι /σελ. 93) ἐδημοσίευσεν μολυβδόβουλλον φέρον ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τὴν Θεοτόκον δεομένην καὶ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς περίξ + Θ ΚΕ Ρ' Θ' ΤωC^ω ΔC' καὶ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τῶν

*/παρ. 1. Γ. 1. 1.
φ. 1. 2. α. κ. π.*

+
N I K H
Φ Ο Ρ Ω Ε
P I C Κ Ο Π Ω
T Z O P
S A I C

+
Νικη
— φόρφ ε.
— πισκόπω
Τζορ —
ούλις

*Χ. Μ.
Κυπρίων
τόπος 101:*

*Αρχία
Θεοτόκου
Λαυρεντίου
Γεννηθῆ
Θεοτόκου
Αθ. τ. 1.
1936. 7.
204-5*

Χρονολογήσει Βυζαντικῶν μολυβδοβούλλων τῆς Θράκης

Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο ὁ Mordtmann χρονολογικῶς ἀποδίδει ἀορίστως εἰς τοὺς χρόνους τῶν Κομνηνῶν, δηλαδὴ τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1081 μέχρι 1185 ἐποχὴν. Ἀλλὰ τὸ ἀνωτέρω μολυβδόβουλλον τοῦ ἐπισκόπου Νικηφόρου ὑπάγεται εἰς κατηγορίαν ἐν ἣ ἡ ἐπικλησις Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει εὔρηται ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τοῦ ἀντιγραφικοῦ τύπου. Ἡ κατηγορία αὕτη δύναται νὰ χρονολογηθῇ μετὰ σχετικῆς ἀσφαλείας, διότι περιεσώθησαν μολυβδόβουλλα ὡς ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν κτήτορας καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν. Οὕτω ἐκ δύο μολυβδοβούλλων τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Θεοδώρου Γ' καὶ Βασιλείου Β' τῶν μεσῶν περιόδου τῆς ἐνδεκάτης ἐκατονταετηρίδος, ἡ ἐπικλησις Κύριε βοήθει αὐτῶν δούλω περίξ τῶν εἰκονογραφικῶν τύπων τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως (Κ. Μ. Κωνσταντοπούλου, Δύο μολυβδοβούλλα πατριαρχῶν Ἀντιοχείας. Ἐπετηρὶς Παρνασσοῦ Ἔτος IB', 1916 σελ. 19 καὶ ἐξῆς).

Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ μολυβδόβουλλα τῆς κατηγορίας ταύτης ἐξέλιξιν ἄλλης παλαιότερας, ἐν ἣ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως εἰκονίζεται σταυρὸς ἀπλοῦς ἢ διπλοῦς (πατριαρχικός) μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπικλήσεως περίξ. Ἡ κατηγορία αὕτη ὡς ἀποδείκνυται ἐκ μολυβδοβούλλων, αἵτινα περιεσώθησαν ἐξηρημένα κάτωθεν ἐγγράφων ἀνήκει εἰς τὴν δεκάτην καὶ τὴν ἐνδεκάτην ἐκατονταετηρίδα (Trinchera Syllabus, Graecarum membranarum σελ. 5 καὶ 9 Πιν. I καὶ VIII 1 καὶ 3).

Τὰ παλαιότερα ὑποδείγματα τῆς κατηγορίας ταύτης εἶναι δυνατόν νὰ τοποθετηθῶσι εἰς τὰ τέλη τῆς ἐννάτης ἐκατονταετηρίδος, τὸ μέγα ὅμως πλῆθος αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν δεκάτην καὶ σχετικῶς ὀλίγα εἰς τὴν ἐνδεκάτην ἐκατονταετηρίδα. Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἐκατονταετηρίδα, ὅποτε οἱ εἰκονογραφικοὶ τύποι ἀντικατέστησαν τὸν σταυρόν, ἐξηκολούθησεν ἡ συνήθεια νὰ θέτωσι τὴν ἐπικλησιν: Κύριε ἢ Θεοτόκε βοήθει τῷ σὺ δούλω ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ὄψεως τῶν μολυβδοβούλλων περίξ τῶν εἰκόνων. Βραδύτερον ἢ ἐπικλησις αὕτη τίθεται ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὄψεως, ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς τῆς περιεχούσης τὸ ὄνομα καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ κτήτορος τοῦ μολυβδοβούλλου.

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ ἐπισκόπου Τζορούλης Νικηφόρου εἶναι προγενέστερον τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν, ἀνήκον πιθανώτατα εἰς τὰ μέσα περίπου τῆς ἐνδεκάτης ἐκατονταετηρίδος.

Τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς εἶναι γνωστὸν καὶ ὑπὸ ἄλλους διαφόρους τύπους ὡς Τζορουλόν, ἢ Τζορολλός, ἢ Τζουρουλλός ἢ Τζουρολόη καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὡς Τζόρλου (Τυρόλῃ). Ὑπήγετο δ' ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας, κειμένη βορείως αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς ἐνούσης τὴν Δύσιν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.